

YHTEENVETO OIKAISUVAATIMUSKYSELYN VASTAUKSISTA

Oikeusministeriö teki kyselyn hallintolain 7 a luvussa säädetyistä oikaisuvaatimusmenettelyistä 12.9.–11.10.2013. Kyselyllä kerättiin tietoja eräiden oikaisuvaatimusmenettelyn piirissä olevien asioiden lukumääristä sekä arvioita menettelyn toimivuudesta ja vaikutavuudesta muutoksenhakukeinona. Kysely toteutettiin webropol -sovelluksella.

Kyselyn rakenteesta

Kysely lähetettiin liitteessä 1 mainituille viranomaisille. Vastauksia tuli 68 kappaletta. Kyselyyn oli mahdollista vastata virkamies- tai viranomaiskohtaisesti. Kyselyn alkuosassa pyydettiin tietoa oikaisuvaatimusmenettelyn piirissä olevien päätösten lukumääristä. Asian linkaarta seurattiin hallinto-oikeuden tai muun valitusviranomaisen päätökseen saakka. Tietoja pyydettiin avoimilla kysymyksillä. Kyselyn saatekirjeessä toivottiin tilastojen ja raporttien lähettämistä.

Tilastotietovaiheen jälkeen kysymykset keskittyivät oikaisuvaatimusmenettelyn toimivuuteen muutoksenhakukeinona. Vastaajia pyydettiin arvioimaan oikaisuvaatimusmenettelyn vaikutusta työmäärään, hallintopäätösten perusteluihin sekä jatkomuutoksenhaakuun. Lopuksi oli avoin kysymys muuta mieleen tullutta asiaa ja palautetta varten.

Vastaajat, oikaisuvaatimusasiat ja asiamäärät

Aluehallintovirastot

Kysely lähetettiin jokaiselle viidelle aluehallintovirastolle. Vastauksia tuli yhdeksän kappaletta.

Aluehallintovirastojen oikaisuvaatimusasioissa oli kysymys valtionavustuksesta. Valtionavustuslain ohella hallintopäätöksiä tehtiin muun muassa perusopetuslain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön nojalla. Oikaisuvaatimuksia oli tullut vähän, vastaajaa kohden keskimäärin alle kaksi vuosittain. Muutamassa vastauksessa (3) oikaisuvaatimuksia ei ollut tullut lainkaan.

Vastauksissa, joissa lukumäärät ilmoitettiin, oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei ollut haettu muutosta valittamalla. Yhdessä vastauksessa kuitenkin arvioitiin sanallisesti, että muutosta valittamalla haetaan aika usein.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseen tulleissa oikaisuvaatimuksissa oli kyse aravalainsäädäntöä sekä asumisen liittyvien lainojen korkotukea koskevista päätöksistä. Hallintopäätöksiä tehtiin näissä asiaryhmissä useita kymmeniä. Oikaisua vaadittiin 20–30 tapaukseen vuosittain. Oikaisuvaatimusmenettelyssä ei juuri koskaan muutettu alkuperäistä hallintopäätöstä. Kuitenkin lähes kaikissa tapauksissa päätöksiin haettiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus muutti päätöksiä hyvin harvoin.

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset

Kysely lähetettiin jokaiselle 15 ELY-keskukselle. Vastauksia tuli 22 kappaletta.

ELY-keskusten oikaisuvaatimusasiat koskevat erilaisia valtionavustuksia, tyypillisesti maataloustukia ja yritystoimintaa. Oikaisuvaatimuksia käsiteltiin monen lain, kuten maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013), valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) sekä valtionavustuslain (688/2001), nojalla.

ELY-keskusten ratkaisemat oikaisuvaatimukset olivat monimuotoisia. Tämä johtuu monipuolisesta tehtäväkentästä sekä siitä, että oikaisuvaatimusmenettely on soveltamisalaltaan valtionavustusasioissa hyvin kattava. Esimerkiksi valtionavustuslain (688/2001) 34 §:n mukaan valtionapuviranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua, eikä laissa tarkemmin yksilöidä, minkälaisesta päätöksestä on kysymys. Oikaisuvaatimuksia tulee asian eri käsittelyvaiheissa kuten vaikkapa myöntämisasiassa ja takaisinperintäasiassa. Hämeen ELY-keskuksesta todettiin, että tuen maksamisesta, rahoittamisesta ja takaisinperinnästä vastauksen antoivat eri henkilöt. Lisäksi varsinaisen hallintopäätöksen esimerkiksi maatalouden tukien toimeenpanossa tekee kunta, jolloin ELY keskus ei käsittele itse omasta päätöksestään tehtyä oikaisuvaatimusta. Asian selvittäminen on eriluonteista verrattuna siihen, että oikaisuvaatimus tehtäisiin päätöksen tehneelle viranomaiselle.

Muiden tahojen tekemistä hallintopäätöksistä johtuen osassa ELY-keskusten vastauksista tilastotiedot olivat puutteellisia tai asiamääriä oli arvioitu hyvin suurpiirteisesti. Niiden vastausten perusteella, joissa asioiden lukumäärät ilmoitettiin, oikaisua vaadittiin vajaan kolmessa prosentissa tapauksista. Määrällisesti tämä tarkoittaa noin kuutta oikaisuvaatimusta vastaajaa kohden vuodessa. Oikaisuvaatimusten pienestä määrästä ja oikaisuvaatimuksen kohteena olevien asioiden erilaisesta luonteesta johtuen päätösten muuttumisessa asioiden jatkokäsittelyvaiheissa on suurta hajontaa. Esimerkiksi oikaisuvaatimusvaiheessa päätöstä muutettiin 0–60 %:ssa tapauksia keskiarvon ollessa noin 16,5 %. Hallinto-oikeuden muuttamia päätöksiä oli keskimäärin noin 4,5 % suhteessa tehtyihin oikaisuvaatimuksiin.

Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarvikelain (23/2006) mukaan kaikki ihmisravinnoksi menevä liha on tarkastettava. Lihantarkastuspäätökseen saa vaatia lain 76 §:n nojalla oikaisua elintarviketurvallisuusvirastolta. Päätöksiä tehdään satoja tai jopa tuhansia joka päivä. Oikaisua on vaadittu vuosittain noin 10–20 kertaa. Muutamaa päätöstä muutettiin oikaisuvaatimuksen seura-

uksena. Harvoista päätöksistä valitetaan. Eviran tiedossa ei ole, että hallinto-oikeus olisi muuttanut päätöksiä.

Energiamarkkinavirasto

Oikaisuvaatimusmenettely on käytössä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukeen (laki 1396/2010) ja tuulivoiman kompensatioalueisiin liittyvissä asioissa (laki 490/2013). Hallintopäätöksiä tehdään noin 250 vuosittain. Oikaisuvaatimuksia on tullut kolme kappaletta. Päätöksiä ei ole oikaisuvaatimusmenettelyssä muutettu. Yhdestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Valitukseen ei ole annettu vielä päätöstä. Tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain mukaisia hallintopäätöksiä ei ole tehty vielä ollenkaan.

Energiamarkkinaviraston käytössä on myös menettely, jossa päätösluonnos toimitetaan asianosaiselle tiedoksi ennen päätöksen antamista. Menettelyn seurauksena päätöksen sisältö muuttuu noin 20 %:ssa tapauksista.

Finanssivalvonta

Oikaisua saa vaatia finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) mukaiseen valvontamaksuun sekä sijoituspalvelulain (747/2012) ja sen edeltäjän nojalla toimivan korvausrahaston päätökseen. Valvontamaksusta annetun lain nojalla tehdään noin 1100 päätöstä vuosittain. Oikaisua on vaadittu kolmeen päätökseen, joista kahta on muutettu. Päätöksiin ei ole haettu muutosta valittamalla. Sijoituspalvelulain nojalla ei ole vaadittu oikaisua.

Liikenteen turvallisuusvirasto

Liikenteen turvallisuusvirastolta tuli kaksi vastausta. Vastaukset koskivat pääasiassa niin sanottua valitukseen sidottua oikaisumenettelyä, joka poikkeaa kyselyn kohteena olevasta hallintolain 7 a luvun menettelystä. Tarkempia tietoja valitukseen sidotusta oikaisusta Trafín osalta vastauksissa nro 38 ja 40.

Vastauksissa varsinaista oikaisuvaatimusmenettelyä sovelletaan autoverolain (1482/1994) mukaisissa verotuspäätöksissä. Päätöksiä tehdään vuosittain noin 2900 kappaletta. Oikaisua vaaditaan noin kahteenkymmeneen päätökseen. Päätöksiä muutetaan harvoin. Muutamiin päätöksiin haetaan edelleen muutosta valittamalla. Niin ikään hallinto-oikeus muuttaa harvoin päätöksiä.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus käsittelee oikaisuvaatimuksia lääkelain (395/1987), niin sanotun kudoslain (101/2001) sekä veripalvelulain (197/2005) nojalla. Oikaisua saa vaatia tarkastuksessa annettuun määräykseen. Tarkastuksia suoritetaan vuosittain 150–180 kappaletta. Oikaisuvaatimuksia tehdään 0–2:sta tarkastuksesta. Oikaisuvaatimuksen seurauksena päätökset eivät juuri muutu, mutta täsmentyvät. Noin

puolesta päätöksistä haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus ei ole viime vuosina muuttanut päätöksiä.

Maistraatit

Kysely lähetettiin yhdelletoista maistraatille. Vastauksia tuli kahdeksan kappaletta. Maistraattien käsittelemissä oikaisuvaatimuksissa oli kysymys väestötietojärjestelmään tehtävistä rekisterimerkinnöistä. Rekisterimerkinnät koskivat muun muassa kotikuntaa, henkilötietoja, turvakieltoa ja muuttopäiviä. Katso tarkempia tietoja vastauksista nro: 05, 15, 30, 37, 44, 66, 65, ja 67.

Metsähallitus

Hallintopäätöksissä oli kysymys metsästys- ja kalastusluvista tai -oikeuksista sekä maastoliikenneluvista. Asiamäärä oli metsästys- ja kalastusluvista noin 80 000. Oikaisua näistä vaadittiin keskimäärin 22,5 tapauksissa vuosittain. Keskimäärin 15 % päätöksistä muuttuu oikaisuvaatimusmenettelyssä. Alle viiteen oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus ei ollut muuttanut päätöksiä.

Maastoliikennelupia myönnetään noin 10 000 vuosittain. Vastauksessa arvioitiin, että päätöksiä ei pääsääntöisesti muuteta oikaisuvaatimusvaiheessa eikä niistä yleensä valiteta. Niin ikään maastoliikenneluvissa hallinto-oikeus ei ole muuttanut viranomaisen päätöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisopolitiikan osastolla tehtiin valtionavustuspäätöksiä vuonna 2012 yhteensä 2025 kappaletta. Oikaisuvaatimuksia näistä tehtiin kuusi. Yhtään oikaisuvaatimusta ei hyväksytty.

Koulutuspolitiikan osaston päätöksistä muun muassa valtionavustuspäätöksiin saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksia arvioitiin tehtävän melko vähän. Päätöksiä ei juuri muutettu oikaisumenettelyssä. Poikkeuksena tähän oli kuitenkin päätökset ammatillisen koulutuksen yksikkö hinnasta, joita pääsääntöisesti oikaisuvaatimusmenettelyssä muutettiin.

Asioiden jatkokäsittelyvaiheista ei ollut tilastotietoa.

Pysäköinninvalvonta

Kysely lähetettiin 37 kunnalliselle pysäköinninvalvojalle. Vastauksia tuli 13 kappaletta.

Pysäköinninvalvonnasta annetun lain (727/2011) 15 §:n mukaan pysäköintivirhemaksua tai rengaslukkoa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua pysäköinninvalvojalta. Oikaisuvaatimusmenettelyn piirissä oleville päätöksille on tyypillistä se, että asianosaista ei kuulla ennen sanktion määräämistä. Oikaisuvaatimusmenettelyssä asianosaiset tuovatkin

esiin sellaista selvitystä, jonka johdosta päätös muuttuu esimerkiksi siten, että maksu-määräys poistetaan tai muutetaan huomautukseksi.

Pysäköintivirhemaksuasioissa oikaisua vaaditaan noin kuudessa prosentissa tapauksista. Muutoksenhakuprosentti oikaisuvaatimusmenettelyn jälkeen suhteessa alkuperäisiin hallintopäätöksiin putoaa 0,3:een. Jos pysäköintivirhemaksusta valitettaisiin suoraan hallinto-oikeuteen, hallinto-oikeuksien asiamäärä tässä asiaryhmässä lisääntyisi noin kaksikymmentäkertaiseksi¹. Oikaisuvaatimusmenettelyn valituksia suodattava vaikutus on pysäköintivirhemaksuasioissa merkittävä.

Asia	Oikaisua vaaditaan %	Päätöstä muutetaan %	Valitetaan % ²	Valitusviranomaisen muuttaa päätöstä % ³
pysäköintivirhemaksu	6	30	0,3	25

Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitoksen aluejohtaja käsittelee oikaisuvaatimuksia vankeuslain (767/2005) ja tutkintavankeuslain (768/2005) nojalla. Kaksi aluejohtajaa vastasi kyselyyn.

Vankilat tekevät näissä asiaryhmissä varsinaiset hallintopäätökset. Hallintopäätösten lukumäärästä ei esitetty arvioita. Oikaisua vaadittiin noin sata kertaa vuodessa. Toinen vastaajista arvioi, että oikaisuvaatimusmenettelyssä muutetaan 3–4 %:a päätöksistä. Toisessa vastauksessa vastaava luku oli 13 %. Hallinto-oikeus hyväksyy valituksista arviolta yhden prosentin.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Valvira käsittelee oikaisuvaatimuksia terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (629/2010) nojalla. Oikaisua saa vaatia tarkastuksessa annettuun määräykseen. Määräyksiä on annettu noin kymmenen eikä niistä ole koskaan vaadittu oikaisua.

Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus käsittelee riistanhoitoyhdistysten ampumakokeen ja metsästäjätkinnon sekä riistakeskuksen päätöksistä tehtyjä oikaisuvaatimuksia. Päätöksiä näissä asiaryhmissä tehdään vuosittain noin 70 000 kappaletta.

Riistakeskuksen perustamisen jälkeen 1.3.2011 oikaisuvaatimuksia on tullut yhteensä viisi kappaletta. Näistä kahdessa päätöstä on muutettu. Yhdestäkään ei ole haettu muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

¹ Olettaen, että kaikista niistä asioista, joista oikaisuvaatimus tehdään, valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Vastausten perusteella tällainen oletama ei pidä kuitenkaan paikkaansa.

² Suhteessa kaikkiin hallintopäätöksiin.

³ Lähde: Tilastokeskus.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ilmoitti vastauksessaan, että kyselyssä tarkoitettuja oikaisuvaatimuksia ei ole tullut virastolle lainkaan. Viestissä mainittiin lisäksi, että konttilain mukaiseksi tarkastuslaitokseksi, joka hallintopäätöksen tekee, ei ole hakenut kuukaan.

Valtiokonttori

Valtiokonttori käsittelee oikaisuvaatimuksia pääasiassa arava- ja korkotukilainoitukseen sekä asuntolainoituksen valtiontakauksiin liittyvien säädösten nojalla. Päätöksiä tehdään joitain kymmeniä, joista vain harvoin vaaditaan oikaisua. Päätöksen muuttuminen oikaisuvaatimuksen tai valituksen seurauksena on erittäin harvinaista. Oikaisuvaatimukseen annetuista päätöksistä myös valitetaan äärimmäisen harvoin.

Oikaisuvaatimusmenettely muutoksenhakukeinona

Oikaisuvaatimusmenettelyn vaikutus muutoksenhakukynnykseen

Oikaisuvaatimusmenettelyn katsottiin pääsääntöisesti laskevan kynnystä hakea muutosta viranomaisen päätökseen (49 kpl). Osassa vastauksista (10 kpl) katsottiin, että oikaisuvaatimusmenettelyllä ei ole tältä osin vaikutusta. Alemman muutoksenhakukynnyksen katsottiin johtuvan muun muassa muutoksenhaun vapaamuotoisuudesta ja maksuttomuudesta sekä asianosaisen tarpeesta antaa palautetta tai ilmaista tyytymättömyytään viranomaisen toimintaan. Alemmalla muutoksenhakukynnyksellä nähtiin yhteys oikaisuvaatimusmenettelyn aiheuttamaan työmäärään. Muutoksenhakijoiden todettiin käyttävän oikeudellista asiantuntemusta enemmän vasta valitusvaiheessa.

Oikaisuvaatimusmenettelyn toimivuus muutoksenhakukeinona

Kysymyksessä pyydettiin ottamaan kantaa väitteeseen oikaisuvaatimusmenettelyn hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta hallintoasian muutoksenhaussa.

Oikaisuvaatimusmenettelyä pidettiin pääosin toimivana muutoksenhakukeinona (58 kpl). Pysäköintivirhemaksuasioissa se nähtiin erittäin tärkeänä. Toisaalta menettelyä luonnehdittiin tarpeettomaksi välivaiheeksi yhteensä 13:ssa vastauksessa. Eniten oikaisuvaatimusmenettelyä kritisoitiin ELY-keskusten toimesta. ELY-keskuksista noin kolmasosa oli eri mieltä väitteestä, jonka mukaan oikaisuvaatimus on toimiva muutoksenhakukeino ja tuo lisäarvoa hallintoasian muutoksenhakuun. Syynä suhtautumiselle lieenee se, että päätökset muuttuivat oikaisuvaatimuksen tai valituksen seurauksena niin harvoin. Lisäksi maataloustukien toimeenpanossa varsinaisen hallintopäätöksen tekee kunta.

Käyttökelpoisimmaksi oikaisuvaatimusmenettelyä luonnehdittiin tilanteessa, jossa päätöksissä on selkeä virhe tai uuden selvityksen johdosta päätöstä päädytään muuttamaan. Oikaisuvaatimusmenettely nähtiin tällöin nopeana, kevyenä ja joustavana menettelynä. Menettelyn katsottiin estävän pienten asioiden viemisen hallinto-oikeuteen ja antavan

asianosaiselle muutoinkin harkinnan paikan valituksen tekemisen tarpeen ja perustelujen suhteen. Lisäarvoksi mainittiin myös asiantuntevan väliportaan tai eri käsittelijän ratkaisu ennen valitusta. Samoin katsottiin, että oikaisuvaatimusasiaan tulee paneuduttua syvällisemmin. Oikaisuvaatimusmenettelyn ansiosta asia nähtiin käsiteltävän valitusvaiheessa perusteellisemmin. Oikaisuvaatimusmenettely mainittiin myös erinomaisena keinona valvoa alaisten virastojen hallintomenettelyä.

Oikaisuvaatimusmenettelyn huonot puolet kulminoituivat vastauksissa tilanteisiin, joissa päätöstä ei muuteta, asianosainen ei ole valmistautunut muutoksenhakuun tai asiassa on selkeästi laintulkintakysymys. Hallintolain virheidenkorjaamissäännös katsottiin monessa vastauksessa riittäväksi virheidenoikaisukeinoksi. Toisaalta oikaisuvaatimusmahdollisuutta pidettiin virheidenkorjausmenettelyn hyvänä täydentäjänä. Huono valmistautuminen muutoksenhakuun ilmeni tilanteissa, joissa oikaisuvaatimus oli perustunut asiaan liittyvämmiin vaatimuksiin, pelkästään aiemmin esitettyyn selvitykseen tai oikeudellisesti merkityksettämiin väitteisiin. Tästä näkökulmasta oikaisuvaatimusmenettelyn katsottiin lisäävän sellaista muutoksenhakua, jota ei tehtäisi, jos muutosta olisi haettava suoraan hallinto-oikeudelta. Ratkaisua viivyttäväksi välivaiheeksi oikaisuvaatimusmenettely mainittiin laintulkintaerimielisyystilanteissa (6 kpl).

Päätöksen perustelujen muuttuminen tai täsmentyminen

Perustelujen nähtiin paremminkin täsmentyvän kuin muuttuvan. Muutoksia perusteluissa tapahtui etupäässä silloin, kun asianosainen oli toimittanut uutta selvitystä. Joissakin vastauksissa pidettiin tarpeettomana toistaa samoja perusteluja hieman eri sanoin tai laueammin. Toisaalta sen nähtiin poistavan väärinkäsityksiä. Oikaisuvaatimusten katsottiin nimittäin usein perustuvan syystä tai toisesta epäselväksi jääneisiin alkuperäisen hallintopäätöksen perusteisiin.

Hyvien perustelujen tärkeyttä korostettiin asianosaiselle vastaisissa päätöksissä. Hyvien perustelujen katsottiin vähentävän jälkikäteiskyselyjä ja muutoksenhakua. Tärkeänä pidettiin sitä, että jo ensivaiheen hallintopäätös perusteltaisiin riittävän kattavasti. Hallintolain näkökulmasta ongelmalliseksi nähtiin, jos kunnolliset perustelut saisi vasta oikaisuvaatimukseen annettussa päätöksessä. Kuitenkin esimerkiksi pysäköintivirhemaksuasiassa varsinaisten perustelujen katsottiin tulevan vasta oikaisuvaatimukseen annettussa päätöksessä.

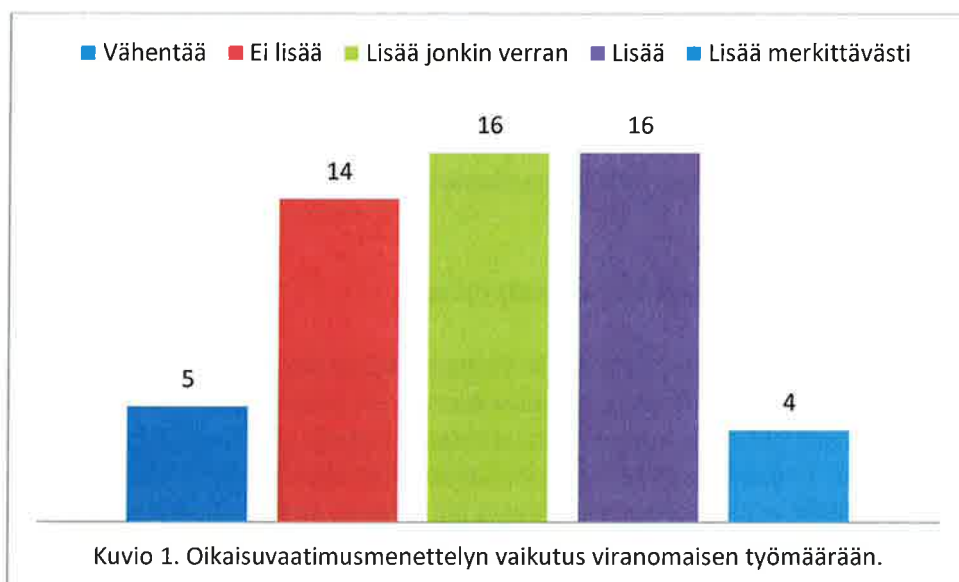
Valitukset hallinto-oikeuteen tai muuhun valitusviranomaiseen

Päätösten perustelujen täsmentymisen ja väärinkäsitysten poistumisen seurauksena muutoksenhaku hallinto-oikeuteen tai muuhun valitusviranomaiseen nähtiin vähentyvän. Oikaisuvaatimusmenettelyn katsottiin vähentävän valituksia, joissa on suurelta osin kysymys pettymyksen ilmaisemisesta viranomaisen toimintaan. Muutamissa vastauksissa katsottiin, että oikaisuvaatimusmenettelyllä ei ole juurikaan vaikutusta valitusten määrään.

Vaikutus viranomaisen työmäärään

Kysymyksessä pyydettiin arvioimaan oikaisuvaatimusmenettelyn aiheuttamaa työmäärää ottaen huomioon, että viranomaisen laatii muutoksenhakuasiassa lausunnon hallinto-oikeudelle. Suurin osa vastaajista (36/55) arvioi, että oikaisuvaatimusmenettely lisää viranomaisen työtä.

Sanallisia vastauksia, joita oli pääsääntöisesti oheistettu perusteluilla, oli mahdollista eritellä tarkemmin. Muutamassa vastauksessa työmäärän katsottiin oikaisuvaatimusmenettelyn ansioista vähentyvän verrattaessa siihen, että päätöksestä valitettaisiin suoraan hallinto-oikeuteen. Toisaalta muutamassa vastauksessa työmäärän lisääntymisen nähtiin olevan merkittävää. Loput tarkastelluista vastauksista (46/55) asettuu melko tasaisesti näiden ääripäiden väliin. Kutakuinkin yhtä moni vastaaja oli sitä mieltä, että työmäärä a) ei lisäännä, b) lisääntyy hieman tai c) lisääntyy.

Työmäärän katsottiin vähentyvän pääasiassa siitä syystä, että oikaisuvaatimusmenettely on kevyempi, joustavampi ja nopeampi verrattuna asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Osa vastaajista ei nähnyt eroa työmäärässä oikaisuvaatimus- ja valitusmenettelyn välillä. Asia katsottiin esimerkiksi selvitetyn jo hallintopäätöksessä siinä määrin, että muutoksenhakuun liittyvät toimenpiteet hoituivat sujuvasti.

Työmäärän lisääntymisen kannalla olleet perustelivat vastaustaan sillä, että päätöksellä ratkaistaan hallintoasia, lausunnolla ei. Päätöksen perustelujen toistamista useaan kertaan hieman eri sanoin pidettiin turhana. Työtä lisäsi myös se, jos hallintopäätöksen oli tehnyt jokin muu taho. Työmäärään liittyen mainittiin myös, että oikaisuvaatimuksen tekemiseen on valitusta matalampi kynnyks. Alemmasta kynnyksestä johtuen oikaisuvaatimukseen katsottiin sisältyvän myös enemmän asiaan vaikuttamattomia selvityksiä ja vaatimuksia, millä on niin ikään yhteys viranomaisen työmäärään. Työmäärän lisääntymiseen liittyen mainittiin myös asian kokonaiskeston pidentyminen.

Työmäärä riippuu luonnollisesti oikaisuvaatimusten määrästä ja tehdyistä valituksista. Työmäärän mainittiin lisääntyvän eniten sellaisissa tilanteissa, joissa asianosainen hakee oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen muutosta valittamalla ja toimittaa muutoksenhaun joka vaiheeseen uutta relevanttia selvitystä. Muutamassa vastauksessa työmäärän sanottiin kaksinkertaistuvan.

Vaikka näkemyksiä hallinto-oikeuden työmäärästä ei kysytty, muutamassa vastauksessa tuotiin esiin näkemys, jonka mukaan hallinto-oikeuksien työ vähentyy tai helpottuu oikaisuvaatimuksen johdosta.

Muita vastauksissa esiin nostettuja seikkoja

Oikaisuvaatimusmenettelyn käyttökelpoisuuden todettiin riippuvan asiasta. Joitakin esimerkkejä annettiin. Vaihtoehtoisia menettelyjä tuotiin myös esiin. Energiamarkkinavirastossa asiakkaalle annetaan päätösluonnos tiedoksi ennen varsinaisen päätöksen antamista. Yhdessä vastauksessa kannatettiin valitukseen sidottua oikaisumenettelyä, jossa viranomaisen automaattisesti toimittaa kielteisen oikaisupäätöksen valitusviranomaisen käsiteltäväksi. Sähköisten järjestelmien nähtiin voivan helpottaa oikaisuvaatimusten käsittelyyn liittyvää paperityötä.

Yhden vastauksen mukaan oikaisuvaatimusmenettely saattaa nopeuttaa ja helpottaa päätöksentekoa. Kynnys tehdä asianosaiselle kielteinen päätös puutteellisen selvityksen johdosta nähtiin matalammaksi, koska oikaisuvaatimuksen johdosta tilanne oli mahdollista korjata, jos perusteita oli.

Parissa lausunnossa nostettiin esille näkökulma, jonka mukaan oikaisuvaatimusmenettelyn laajentamisessa voi olla kyse valtion tehtävien siirtämisestä kunnille.

Palautteessa kyselyn toteuttamista ja oikaisuvaatimusmenettelyyn liittyvien kysymysten selvittämistä pidettiin hyvänä asiana, joskin yhdessä vastauksessa todettiin, että kysely olisi tullut laatia myös ruotsinkielisenä.

Lopuksi

Vastausten perusteella oikaisuvaatimusmenettelyllä on monenlaisia vaikutuksia oikeusturvan ja hyvän hallinnon toteutumiseen. Menettely auttaa asian selvittämisessä, päätöksen perustelemissa ja virheiden korjaamisessa sekä toimii muutoksenhakukeinona ja palautteenantokanavana.

Oikaisuvaatimusmenettelyn toimivuus ja käyttökelpoisuus vaihtelee kuitenkin asiaryhmittäin. Tietyn tyyppisissä asioissa tai kysymyksissä menettelystä ei ole saatavissa yllä mainittuja hyötyjä, vaan siitä muodostuu vain asian käsittelyä pitkittävä välivaihe. Toimivimmaksi oikaisuvaatimusmenettely osoittautuu kaikkien osapuolten kannalta tilanteessa, jossa oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei haeta muutosta valittamalla. Vähiten lisäarvoa oikaisuvaatimusmenettely tuo laintulkintaerimielisyyksissä. Huomionarvioista menettelyn käyttöalan laajentamista ajatellen on myös vastaajien vahva käsitys siitä, että kynnys hakea muutosta viranomaisen päätökseen laskee oikaisuvaatimusmenettelyn myötä.

Yhteenvedossa lukumäärätietoa on esitetty varsin niukasti. Tähän on useita syitä. Luvut olivat monesti määrältään pieniä eivätkä ne olleet keskenään vertailukelpoisia. Osassa vastauksista asiamääriä oli pyöristetty tai tilastotiedon puuttuessa arvioitu. Selvää ei myöskään ollut, olivatko esitetyt lukumäärät saapuneita asioita vai ratkaistuja asioita. Lisäksi tulkinnanvaraista oli, minkälaista muutosta päätöksessä oli pidetty päätöksen muut-

tumisena. Joissakin vastauksissa asiamäärät oli esitetty pidemmältä ajanjaksolta, jolloin tuloksiin kirjattiin keskimääräinen vuotuinen asiamäärä. Lukumäärien vähäinen esittäminen tässä yhteenvedossa johtuu tilastotietojen vähäisyyden ohella myös kysymysten väljästä muotoilusta, jolla oli pyritty tekemään vastaaminen mahdollisimman vaivattomaksi. Kyselyyn vastattiinkin odotettua ahkerammin.

Katso tarkempia tietoja liitteistä. Lisätietoja saa allekirjoittaneelta.

Kiitos vastaajille.

Tutkija

Ville Haataja

LIITTEET: Liite 1: kyselyn vastaanottajat
Liite 2: kysymykset ja vastaukset

JAKELU: Kyselyn vastaanottajat
Oikeusministeriö